

Beslut

efter kvalitetsgranskning om skolors hantering
av värdegrundsfrågor i undervisningen,
med fokus på kontroversiella frågor

Alléskolan skolenhet Bok i Lerums kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19-20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning på Exempelskolan avseende verksamhetens kvalitet inom hantering av värdegrundsfrågor i undervisningen med fokus på kontroversiella frågor. Granskningen är inriktad på ämnena samhällskunskap och biologi i årskurs 8 och 9 men behandlar också skolans övergripande värdegrundsarbete.

Kvalitetsgranskningens syfte är att bedöma hur skolans arbete med kontroversiella frågor främjar att eleverna utvecklar demokratisk kompetens, de värden och förmågor eleverna behöver för att verka som aktiva ansvarstagande medborgare.

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp i granskningen inom det granskade området (se bilaga 2). Skolinspektionen bedömer verksamhetens kvalitet i tre nivåer, kvalitetskriterier uppfylls i hög utsträckning, i flera delar eller i låg utsträckning. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen att utvecklingsarbeten behöver inledas och visar på vilka punkter. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs också av skolan.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Alléskolan i följande utsträckning:

Arbetet med kontroversiella frågor i samhällskunskap och biologi

Skolinspektionen bedömer att arbetet med kontroversiella frågor i samhällskunskap och biologi i flera delar främjar utvecklingen av demokratisk kompetens.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande delar.

- Att i högre utsträckning använda strategier och metoder för att alla elever ska kunna komma till tals, även i frågor som är kontroversiella på skolan.
- Att i högre utsträckning använda laddade frågor i undervisning för att öva eleverna i att ta ställning, uttrycka åsikter och bemöta olika ställningstaganden och perspektiv.

Skolans stödjande strukturer för lärarnas hantering av kontroversiella frågor

Skolinspektionen bedömer att Alléskolan i flera delar har stödjande strukturer som främjar lärarnas hantering av kontroversiella frågor i undervisningen.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande delar.

- Att utveckla ett gemensamt förhållningssätt bland lärarna i arbetet med att hantera frågor som kan vara kontroversiella för eleverna.
- Att möjliggöra kompetensutveckling bland lärare i såväl ämnesspecifika frågor som kan vara kontroversiella som hur kontroversiella frågor ska hanteras i undervisningen.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast 2022-09-01 redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena och resultat av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall (bilaga 4) användas.

Redogörelsen skickas till kvalitetsgranskningarsthlm@skolinspektionen.se. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2020:8334) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive område

Arbetet med kontroversiella frågor i samhällskunskap och biologi

Här bedöms i vilken utsträckning undervisningen i biologi och samhällskunskap i årskurs 8 och 9 behandlar kontroversiella frågor på ett sätt som främjar utveckling av demokratisk kompetens.

I detta ingår att läraren arbetar för ett tillitsfullt klassrumsklimat. Läraren använder olika strategier för att hantera laddade frågor i undervisningen så att alla elever får möta och pröva olika argument. Läraren gör eleverna delaktiga genom att fånga upp vilka frågor som kan vara kontroversiella och viktiga för eleverna. I undervisningen kring laddade frågor ingår att eleverna får granska andras ställningstaganden kritiskt, analysera frågor utifrån flera perspektiv och själva ta ställning. I detta ingår också att undervisningen rymmer språkutvecklande moment.

Samlad bedömning

Skolinspektionen bedömer att arbetet med kontroversiella frågor i samhällskunskap och biologi i *flera delar* främjar utvecklingen av demokratisk kompetens.

Motivering

Förutsättningar för ett tillitsfullt klassrumsklimat

Eleverna får delta i aktiviteter som bidrar till ett öppet klassrumsklimat men det finns vissa utmaningar med att skapa engagemang hos alla elever

Granskningen visar att lärarna har strategier och använder övningar i både samhällskunskap och biologi i syfte att främja ett öppet klassrumsklimat, men elever uttrycker att samtalsklimatet kan förbättras. I intervjuer med Skolinspektionen berättar lärarna att de ofta delar upp eleverna i mindre grupper vid värderingsövningar och använder sig av samtalsmetoder såsom fyra hörn-övningar, i syfte att få fler elever att yttra sig. Lärarna berättar att de även varierar undervisningen så att eleverna kan delta i såväl lärarledda gruppsamtal som större klassrumsdiskussioner samt anpassar samtalsformerna utifrån diskussionsområde. Även eleverna säger att lärarna aktivt fördelar ordet lika i klassrummet för att alla ska få prata och att samtalsmetoderna som används bidrar till att såväl flickor som pojkar deltar i samtalen. Därutöver framkommer i granskningen att eleverna får delta i flera trygghetsövningar, framför allt i samband med skolstarten under

höstterminen och skolavslutningen under vårterminen. Aktiviteterna genomförs redan från årskurs 6 och är en medveten strategi på skolan för att bidra till en gemenskap och trygghet såväl mellan lärarna och eleverna som bland eleverna. Lärarna beskriver även hur mentorstiden är en viktig del i arbetet med att bygga förtroende och att de använder mentorsböcker som verktyg för att fånga upp elevernas tankar.

Samtidigt framkommer i intervjuer med både lärare och elever att det kan vara svårt att få eleverna att engagera sig i diskussioner och att uttrycka åsikter. Lärarna säger att elever kan vara stränga när de bemöter varandras åsikter och eleverna ger en bild av att det framför allt bland pojkarna är svårt att uttrycka åsikter, bland annat i frågor vad gäller partitillhörighet och HBTQ. Vidare säger några elever att de hellre är tysta än att tvingas bemöta kommentarer och påhopp från sina klasskamrater. Samma elever säger också att de sällan får diskutera frågor som skapar engagemang i klassrummet och att de i samhällskunskapen i huvudsak genomför skriftliga övningar.

Det varierar hur och om kontroversiella frågor integreras i undervisningen

I granskningen framkommer en delad bild av hur och om lärare fångar upp signaler från skolan och integrerar laddade frågor i undervisningen. Granskningen visar flera exempel på situationer där elevgrupper uttryckt sig homofobiskt och rasistiskt. Lärarna säger att de är noga med att fånga upp kränkande uttryck då det förekommer, att de värnar om elevernas integritet och att de bemöter kommentarer utifrån skolans värdegrund. Ett exempel som anges är när lärare uppmärksammat kränkande uttryck bland elever i frågor om sexuell identitet och därför särskilt arbetat med mänskliga rättigheter och diskriminering i samhällskunskapen. Däremot framkommer det i granskningen att det är olika hur lärare hanterar kontroversiella frågor i undervisningen. I intervjuer säger såväl lärare som elever att vissa lärare endast stannar vid en tillsägelse till de elever som uttryckt sig kränkande, några lärare menar att det rör sig om frågor som i större utsträckning bör kunna integreras i undervisningen. Elever säger också att de ibland aktivt ignorerar när klasskompisar uttrycker sig rasistiskt för att undvika vidare diskussion i klassrummet och att lärare kan undvika att bemöta vissa frågor. Flera elever menar vidare att problem kring rasism och homofobi på skolan framför allt blir frågor som skolan lyfter med berörda elever och att sådana frågor sällan blir en del av undervisningen.

Samtidigt visar granskningen på några exempel där kontroversiella eller laddade frågor integrerats i undervisningen, exempelvis i frågor om dödsstraff inom arbetsområdet etik och moral i samhällskunskapen, samt klimatpåverkan och sexuell identitet i biologin. Vid skolan genomförs också skolgemensamma temadagar som kallas "Vadå normal?". Temadagarna pågår under tre dagar före jullovet varje år och är ett tillfälle då kontroversiella frågor diskuteras. Varje läsår har sitt specifika tema, exempelvis har eleverna i årskurs 8 detta läsår behandlat

frågor om könsroller, könsidentitet och sexuell identitet. Enligt några elever gör tidpunkten för temadagarna före jul och efter betygssättning att en del elever inte lägger vikt vid arbetet. Eleverna säger att ifall temadagarna hade legat vid en annan tidpunkt under terminen hade engagemanget kring frågorna varit större.

Kritiskt tänkande och perspektivseende

Undervisningen ger eleverna vissa möjligheter att utveckla kritiskt tänkande och att möta olika perspektiv

Granskningen visar att undervisningen ger eleverna möjligheter att utveckla kritiskt tänkande och att belysa frågor ur olika perspektiv. För att ge eleverna möjlighet att kritiskt granska ställningstaganden och pröva olika perspektiv, berättar lärarna att de använder filmer, musik och nyhetsartiklar. Lärarna berättar även att eleverna får delta i rollspelsliknande övningar i syfte att argumentera för och pröva olika perspektiv. Att iklä eleverna roller menar lärarna underlättar samtal om laddade frågor eftersom eleverna då inte behöver utgå från personliga åsikter, samtidigt som materialet kan vägleda eleverna i mötet med andra perspektiv. Lärarna i samhällskunskap säger exempelvis att eleverna i valtider får träna på att argumentera för specifika frågor utifrån de svenska riksdagspartiernas ideologi. Eleverna har också fått pröva argument och ställningstaganden i frågor om hållbar utveckling i ett ämnesöverskridande arbete mellan samhällskunskap, biologi och svenska. I ämnet biologi ges exempel på att eleverna fått tillämpa olika perspektiv på frågor om pornografi och sexualitet. Eleverna däremot ger en delad bild av huruvida undervisningen hjälper dem att utveckla argument och formulera ståndpunkter utifrån olika perspektiv. Några elever säger att undervisningen i huvudsak präglas av genomgångar där eleverna lyssnar till läraren. Andra elever säger att diskussionerna i smågrupper bidrar till att öka deras perspektivseende och förmåga att formulera ståndpunkter.

Både elever och lärare beskriver vidare att undervisningen innehåller moment av källkritik i båda ämnena och att eleverna får möjlighet att reflektera såväl skriftligt som muntligt kring tillförlitligheten i källor.

Identifierade utvecklingsområden

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Att i högre utsträckning använda strategier och metoder för att alla elever ska kunna komma till tals, även i frågor som är kontroversiella på skolan.

Skolans demokratiuppdrag innebär att undervisningen ska främja ett öppet samtalsklimat där olika åsikter kan mötas, prövas och bemötas.¹ För att alla elever ska ges möjlighet att göra aktiva ställningstaganden kring frågor som kan väcka starka känslor och skapa spänningar, behöver samtal föras under trygga och ordnade former.

Granskningen visar att lärarna har flera strategier som syftar till att många elever ska komma till tals, samtidigt som skolan har utmaningar med att engagera elever. Intervjuerna visar att det är skillnad i flickor och pojkars förutsättningar att uttrycka sina åsikter i klassrummet, framför allt i frågor som är kontroversiella på skolan. Därtill efterfrågar eleverna ett bättre samtalsklimat i undervisningen. Genom att i större utsträckning ge de elever som inte vill eller vågar yttra sig inför klassen andra möjligheter att komma till tals, exempelvis i strukturerade övningar, skriftligt eller på andra sätt, kan lärare verka för att alla elever i klassrummet ska få utrymme att uttrycka sig. I detta är det av vikt att förutsättningarna för både pojkar och flickor är goda.

Mot bakgrund av ovanstående rekommenderar Skolinspektionen att rektorn verkar för ett utvecklingsarbete som syftar till att lärarna skapar ett mer tillitsfullt klassrumsklimat på skolan.

- **Att i högre utsträckning använda laddade frågor i undervisning för att öva eleverna i att ta ställning, uttrycka åsikter och bemöta olika ställningstaganden och perspektiv.**

Enligt läroplanen är ett av skolans mål att varje elev ska kunna göra och uttrycka medvetna etiska ställningstaganden grundade på kunskaper om mänskliga rättigheter och grundläggande demokratiska värderingar samt personliga erfarenheter. Eleverna ska också kunna leva sig in i och förstå andra människors situation. Att kritiskt granska kontroversiella frågor inkluderar färdigheter som att kunna analysera, reflektera, dra slutsatser, värdera och ifrågasätta. För att åstadkomma detta behöver lärare ge eleverna möjligheter att träna sitt kritiska tänkande genom att inse konsekvenserna av olika alternativ.²

Granskningen visar att det finns värdegrundsrelaterade frågor som kan vara kontroversiella på skolan, och som lärarna mer systematiskt skulle kunna ta upp i undervisningen. Exempelvis har skolan utmaningar med rasism och homofobi samt att det förekommer att elever aktivt ignorerar när klasskompisar uttrycker sig rasistiskt för att undvika vidare diskussion i klassrummet. Granskningen visar att skolan är medveten om utmaningar och att insatser har genomförts. Däremot kan

¹ Förordning (SKOLFS 2010:37). 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Förståelse och medmänsklighet

² Att undervisa om kontroversiella frågor, Europarådet (2016), Svåra frågor i klassrummet, Forum för levande historia (2020), Förordning (SKOLFS 2010:37) 1 Skolans värdegrund och uppdrag. Skolans uppdrag

arbetet med att utveckla elevernas förmåga att göra personliga ställningstaganden och att agera ansvarsfullt mot sig själva och andra stärkas. Genom att exempelvis ta ett helhetsgrepp i frågor som är viktiga och problematiska för eleverna, kan eleverna få verktyg för att utveckla förmågor att själva ta ställning och samtidigt bemöta andras ställningstaganden kring de kontroversiella frågor som förekommer i elevernas vardag.

Mot bakgrund av ovanstående rekommenderar Skolinspektionen att rektorn verkar för att lärarna utvecklar arbetet med kritisk granskning och perspektivseende i undervisning med kontroversiella frågor. I detta kan arbetet med kontroversiella frågor i högre grad utgå från vad som är angeläget för eleverna.

Skolans stödjande strukturer för lärarnas hantering av kontroversiella frågor

Här bedöms i vilken utsträckning skolan har stödjande strukturer som främjar lärarnas hantering av kontroversiella frågor i undervisningen.

I detta ingår att skolan har ett aktivt och systematiskt värdegrundsarbete som rymmer laddade och känsliga frågor. Skolledningen har kunskap om kontroversiella frågor på skolan och i omvärlden, vilket inkluderar beredskap för frågor som kan komma att bli aktuella att hantera. Skolledningen har också en god bild av hur lärarna arbetar inom området och vilket behov av stöd som kan finnas. I detta ingår att skolan har ett gemensamt förhållningssätt kring hur laddade frågor bör hanteras i undervisningen. Det ingår också att lärarna har möjlighet till gemensam reflektion kring undervisningen och kollegialt lärande eller annan kompetensutveckling vid behov.

Samlad bedömning

Skolinspektionen bedömer att Alléskolan i flera delar har stödjande strukturer som främjar lärarnas hantering av kontroversiella frågor i undervisningen.

Motivering

Prioritering på skolövergripande nivå

Kontroversiella frågor fångas till viss del upp i skolans övergripande värdegrundsarbete

Granskningen visar att skolan arbetar med värdegrundsfrågor på flera sätt, men lärarna visar inte ett gemensamt förhållningssätt till hur kontroversiella frågor ska hanteras. Av intervjuerna framgår att värdegrundsfrågor ingår i arbetet med temadagarna "Vadå normal?", i elevhälsomöten och i skolans tidigare trygghetsteam. Därutöver säger lärarna att alla arbetslag kontinuerligt diskuterar personalens förhållningssätt och elevernas beteenden i vardagen. I intervjuer framkommer att eleverna involveras genom skolans elevråd och att skolan årligen genomför en trygghetsenkät med eleverna. Resultaten från enkäten har använts för att synliggöra hur och vilka värdegrundsfrågor som trygghetsteamet tidigare arbetat med. Lärarna säger att trygghetsteamet även arbetat med frågor som arbetslagen identifierat eller utifrån skolans kränkingsärenden. Ett exempel som lärarna lyfter är hur trygghetsteamet utifrån kränkingsärenden synliggjort att omklädningsrummen på skolan utgjort en plats där det ofta förekommit kränkningar med mobiltelefoner. Med anledning av bland annat det har skolan därför infört ett mobilförbud. I granskningen framkommer dock att trygghetsteamet nyligen lagts ned och att frågorna övertagits av SAMO, ett

samverkansarbete där en lärare från varje arbetslag, rektor och övrig personal deltar.

Samtidigt framgår av lärarintervjuerna att skolan saknar ett gemensamt förhållningssätt kring hur lärare ska hantera kontroversiella frågor i undervisningen och en beredskap för att avgöra vilka kontroversiella frågor som kan bli viktiga att hantera framöver. Detta visar sig främst genom att arbetet som bedrivs på skolan har fokus på åtgärdande insatser. Det framkommer också att frågor som är kontroversiella på skolan bemöts och hanteras olika i lärarnas undervisning.

Vägledning, stöd och gemensam utveckling av undervisningen

Möjlighet till vägledning och stöd finns, men lärarna efterfrågar kompetensutveckling

Granskningen visar att lärarna kan få stöd från såväl skolledningen som annan personal på skolan men att det finns behov av kompetensutveckling bland lärarna i arbetet med kontroversiella frågor. Rektorn beskriver att elevhälsan utgör en viktig plattform för att stödja lärarna i samband med exempelvis kränkningsärenden. Även lärarna berättar hur flera plattformar och funktioner kan stödja dem i arbetet med kontroversiella frågor och vid behov. Bland annat omnämns arbetslagsträffar och samarbeten med kuratorn, skolpsykologen och dramapedagogen som exempel på stödfunktioner. Även skolledningen ger lärarna stöd vid behov och aktuella händelser. Lärarna beskriver att de använder gemensamma möten till att utbyta erfarenheter över utmaningar och lärdomar i undervisningen gällande hur hanteringen av kontroversiella frågor kan utvecklas.

Däremot uttrycker lärarna behov av kompetensutveckling i flera frågor som är kontroversiella på skolan, bland annat i frågan om machokultur och i normkritiska förhållningssätt. Lärarna berättar att många lärare vid skolan känner sig osäkra i att hantera vissa kontroversiella frågor och att det finns behov av kompetensutveckling. I arbetslagen förekommer diskussioner och ibland också olika perspektiv på hur frågorna ska bemötas och hanteras i klassrummet. Lärarna beskriver att kompetensutveckling i frågor som är eller kan vara kontroversiella på skolan skulle bidra till att skapa en struktur kring hanteringen av laddade frågor samt bidra till ett gemensamt förhållningssätt på skolan för att också utveckla det förebyggande arbetet med frågorna.

Identifierade utvecklingsområden

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Att utveckla ett gemensamt förhållningssätt bland lärarna i arbetet med att hantera frågor i undervisningen som kan vara kontroversiella för eleverna.

Skolans uppdrag är att förmedla kunskaper och värden, och rusta elever för ett aktivt och demokratiskt medborgarskap.³ År 2010 antog Europarådet en stadga om utbildning i demokratiskt medborgarskap och mänskliga rättigheter. Avsikten var att stärka skolorna i arbetet med utveckling av elevernas demokratiska kunskaper, värden och förmågor och därmed öka motståndskraften mot extremism och riskbeteende. Vidare behöver skolors arbete med kontroversiella frågor enligt Skolverket omfattas av en tydlig strategi och en medvetenhet för att arbeta främjande, förebyggande och åtgärdande, med tyngdpunkt på det främjande och förebyggande arbete.⁴ Samtidigt är skolans värdegrund samt rektors och skolledares engagemang avgörande för hur kontroversiella frågor bemöts i skolan. Enligt Europarådet behöver arbetet med frågorna omfattas av en medvetenhet om kontroversiella frågor och en tydlig strategi för hur arbetet ska bedrivas och hanteras. Arbetet kräver att såväl tid och resurser avsätts och kan med fördel ske inom ramen för skolans systematiska kvalitetsarbete.⁵

Granskningen visar att Alléskolan har en systematik i hur skolan övergripande organiserar och arbetar med värdegrundsfrågor. Det finns en medvetenhet och en överblick över vilka frågor som har varit och är laddade på skolan nu. Dock saknas en beredskap i att avgöra vilka kontroversiella frågor som kan bli viktiga att hantera framöver och framför allt ett skolövergripande och gemensamt förhållningssätt kring hur kontroversiella frågor bör hanteras i undervisningen. Vidare bör det gemensamma arbetet med att utveckla undervisningen i kontroversiella frågor i större utsträckning präglas av en tydlig strategi och medvetenhet.

Mot bakgrund av ovanstående rekommenderar Skolinspektionen att rektorn utvecklar skolans övergripande värdegrundsarbete så att det inkluderar ett skolövergripande förhållningssätt för det främjande, förebyggande och åtgärdande arbetet med att systematiskt hantera kontroversiella frågor i undervisningen.

- **Att möjliggöra kompetensutveckling bland lärare i såväl ämnesspecifika frågor som kan vara kontroversiella som hur kontroversiella frågor ska hanteras i undervisningen.**

Enligt Europarådet är kompetensutveckling avgörande för hur lärarna och skolorna ska kunna hantera kontroversiella frågor. Det är viktigt att lärare har en god förståelse för varför det är viktigt att undervisa om kontroversiella frågor men också kompetens i särskilda ämnesspecifika frågor för att undervisa om kontroversiella frågor. Kompetensutveckling i kombination med vägledning och stöd på skolan kan också bidra till att lärare känner en minskad oro för att

³ 1 kap. 4 §, 10 kap. 2 § skollagen (2010:800), Förordning (SKOLFS 2010:37) 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Grundläggande värden.

⁴ <https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/stod-i-arbetet/kontroversiella-fragor>

⁵ Hantera kontroversiella frågor, ett verktyg för skolans ledning och seniora ledare, Europarådet (2017)

undervisa om kontroversiella frågor och de problem som kan uppstå i undervisningen i samband med att sådana frågor lyfts.⁶

Granskningen visar att lärarna på Alléskolan kan få stöd och vägledning från såväl skolledningen som annan personal på skolan i kontroversiella frågor. Lärarna beskriver att det finns ett klimat på skolan där lärarna vet att de kan be om hjälp när problem uppstår. Därtill finns det rutiner och tydliga ramar för ledningens och personalens ansvar i centrala frågor om exempelvis kränkande behandling samt där kontroversiella frågor ingår. Däremot uttrycker lärarna behov av kompetensutveckling och att många lärare vid skolan känner sig osäkra i att hantera vissa kontroversiella frågor. Detta är enligt lärarna också ett skäl till att kontroversiella frågor hanteras och bemöts olika i undervisningen och av lärarna.

Mot bakgrund av ovanstående rekommenderar Skolinspektionen att rektorn skapar förutsättningar för lärare att delta i adekvat kompetensutveckling vid behov, för att på så vis bidra till att utveckla gemensamma och skolövergripande förhållningssätt i hur kontroversiella frågor ska hanteras i undervisningen.

På Skolinspektionens vägnar

Beslutet har fattats av Karin Lindqvist

I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även Hanaa Filali, föredragande, Ana-Maria Koci Spång, utredare och Kristina Gustafsson, jurist deltagit.

⁶ Hantera kontroversiella frågor, ett verktyg för skolans ledning och seniora ledare, Europarådet (2017)

Bilaga 1: Bakgrundsuppgifter

Besöket på Alléskolan skolenheten Bok genomfördes digitalt 25-26 januari 2022 av utredare Ana-Maria Koci Spång och Ewa Mölleryd.

Alléskolan Bok har 322 elever i årskurs 6-9 och är belägen i Lerums kommun. På Alléskolan Bok undervisar totalt fem behöriga lärare i biologi och sex behöriga lärare i samhällskunskap

Bilaga 2: Underlag för bedömning tematisk kvalitetsgranskning

Vid granskningsbesöket inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- Fyra gruppintervjuer med elever
- Tre gruppintervjuer med lärare
- En intervju med rektor
- Dokumentstudier. Dels de dokument som begärts in från skolan, dels den officiella statistik som finns att tillgå om den aktuella skolan.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckningar från besöket för faktakontroll.

Bedömningsområden

Som underlag för bedömningarna har Skolinspektionens utredare använt sig av framtagna kvalitetskriterier, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet.

Inom respektive område granskas följande:

Frågeställning 1

I vilken utsträckning hanteras kontroversiella frågor i undervisningen i samhällskunskap och biologi i årskurs 8-9, så att det främjar utveckling av demokratisk kompetens?

Kvalitetskriterier

Förutsättningar för ett tillitsfullt klassrumsklimat

Lärarna arbetar aktivt för att främja ett öppet klassrumsklimat, så att pojkar och flickor vill och vågar yttra sig, även i kontroversiella frågor.

Kritisk tänkande och argumentation

Lärarna arbetar medvetet för att uppmuntra och utmana pojkar och flickor att kritiskt granska egna och andras ställningstaganden och grunderna för dem, även i kontroversiella frågor.

Perspektivseende och etiska ställningstaganden

Lärarna arbetar medvetet för att låta pojkar och flickor möta/pröva/analysera olika perspektiv på kontroversiella frågor och göra en bedömning, så att frågorna ges en allsidig belysning och eleverna tränas och utmanas i att se frågorna på flera nya sätt.

Frågeställning 2

I vilken utsträckning finns stödjande strukturer och andra förutsättningar som främjar lärarnas hantering av kontroversiella frågor i undervisningen?

Kvalitetskriterier

Prioritering på skolövergripande nivå

Rektorn har ett strategiskt och aktivt värdegrundsarbete där arbetet med kontroversiella frågor ingår, så att skolan som helhet arbetar utifrån ett gemensamt förhållningssätt kring dessa frågor.

Vägledning och stöd

Lärarna ges vägledning, stöd och kompetensutveckling, så att de känner sig trygga och inte undviker olika kontroversiella frågor i undervisningen.

Gemensam utveckling av undervisningen

Lärarna utbyter erfarenheter och reflekterar tillsammans över utmaningar och lärdomar i undervisningen, så att deras didaktiska strategier och metoder gällande hantering av kontroversiella frågor utvecklas.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:

<https://www.skolinspektionen.se/aktuellt/granskningar-pa-gang/skolans-hantering-av-vardegrundsfragor-med-fokus-pa-kontroversiella-fragor/>

Bilaga 3: Författningsstöd

Bedömningsområde 1

1 kap. 4-5 §§ skollagen, 10 kap. 2 § skollagen

Förordning (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan

1. Skolans värdegrund och uppdrag. Grundläggande värden, Förståelse och medmänsklighet, Saklighet och allsidighet, Rättigheter och skyldigheter, Skolans uppdrag

2. Övergripande mål och riktlinjer. Normer och värden, Kunskaper, Elevernas ansvar och inflytande, Skola och hem, Rektorns ansvar

Kursplaner för ämnena biologi och samhällskunskap i grundskolan (förordning [SKOLFS 2010:37] om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet

Bedömningsområde 2

1 kap. 4-5 §§ skollagen, 2 kap. 10 § skollagen, 2 kap. 34 § skollagen, 4 kap. 3-5 §§ skollagen, 10 kap. 2 § skollagen

Förordning (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan

1. Skolans värdegrund och uppdrag. Grundläggande värden, Förståelse och medmänsklighet, Saklighet och allsidighet, Rättigheter och skyldigheter, Skolans uppdrag

2. Övergripande mål och riktlinjer. Normer och värden, Kunskaper, Elevernas ansvar och inflytande, Skola och hem, Rektorns ansvar

Bilaga 4: Mall för huvudmannens redovisning

Detta formulär kan användas som stöd för er när ni redovisar hur ni har arbetat med de utvecklingsområden som Skolinspektionen har identifierat i samband med kvalitetsgranskningen.

Redovisningen av vidtagna åtgärder ska fastställas av huvudmannen.

Utvecklingsområde: att i högre utsträckning använda strategier och metoder för att alla elever ska kunna komma till tals, även i frågor som är kontroversiella på skolan.
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur skolenhetens/verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:
En viktig del i Skolinspektionens arbete är att ta del av elevernas synpunkter om sin skolsituation i våra utredningar. Vi skulle därför vilja veta om ni återkopplat vårt beslut till eleverna och i så fall på vilket sätt?

Utvecklingsområde: att i högre utsträckning använda laddade frågor i undervisning för att öva eleverna i att ta ställning, uttrycka åsikter och bemöta olika ställningstaganden och perspektiv.
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur skolenhetens/verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:

En viktig del i Skolinspektionens arbete är att ta del av elevernas synpunkter om sin skolsituation i våra utredningar. Vi skulle därför vilja veta om ni återkopplat vårt beslut till eleverna och i så fall på vilket sätt?

Utvecklingsområde: att utveckla ett gemensamt förhållningssätt bland lärarna i arbetet med att hantera frågor som kan vara kontroversiella för eleverna.
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur skolenhetens/verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:
En viktig del i Skolinspektionens arbete är att ta del av elevernas synpunkter om sin skolsituation i våra utredningar. Vi skulle därför vilja veta om ni återkopplat vårt beslut till eleverna och i så fall på vilket sätt?

Utvecklingsområde: att möjliggöra kompetensutveckling bland lärare i såväl ämnesspecifika frågor som kan vara kontroversiella som hur kontroversiella frågor ska hanteras i undervisningen.
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur skolenhetens/verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:

En viktig del i Skolinspektionens arbete är att ta del av elevernas synpunkter om sin skolsituation i våra utredningar. Vi skulle därför vilja veta om ni återkopplat vårt beslut till eleverna och i så fall på vilket sätt?